

אחרי שהסתבכה בהונאת העולם כולו בהצגת ההתנחלות בשילה כמחנה-חפירות ארכיאולוגי - עומדת הממשלה להיכשל גם בהונאה מדעית - אתר שילה כבר נחפר בעבר שלוש פעמים על-ידי מישלחות דניות

ארכיאולוג ידן

את ההפירות שבוצעו בצורה שיטתית ומקיפה. במקום התגלו כמה מיבנים וחרוטים מן התקופה הישראלית הקדומה, ונמצאו הוכחות לכך, ששילה נהרסה בידי הפלישתים במאה ה-11 לפני הספירה. כן נחשפו שרידי ישוב ישראלי מאוחר יותר, מן התקופה הפרסית ומיבנים רבים מן התקופה ההלניסטית. בתקופה זו היתה שילה ישוב גדול, כפי שמעידים החרסים והמטבעות. מן התקופה הרומאית נמצאו במקום שרידי קירות ומיבנים, בהם השתמשו תורשי האתר עד התקופה הערבית.

ברור כי ניתן תמיד לחזור ולחפור בשילה, כשם שניתן לחפור עוד ועוד במצדה, בתקופה שאולי יתגלה משהו. אבל שילה כבר נחפרה בעבר בשיטתיות וכל השקעה של כסף ומאמץ אנושי במקום הם בבחינת ביזבוז. מצויים בארץ ליום עשרות תלים הזועקים להפירות, ובין אלה גם חפירות שנעזבו באמצע מחוסר תקציב, כמו מגידו, חצור ותל באר-שבע. פרט נוסף: לפי אמנת האג, שישראל חתומה עליה, אסור לחפור בשטחים כבר שים אלא חפירות הצלה. כיוון ששילה כבר נחפרה בשיטתיות, אין החפירות בה חפירות הצלה, וכל מישלחת שתעלה למקום תפר את האמנה הבינלאומית של האג.

העובדות האלה ידועות היטב לכל ארץ-ישראל, ולכן תמוהה במיוחד עמדת מוסד

ב עידן ראשי ד"ש מופיעים בפומבי כמתנגדים נמרצים לרמאות הקרויה "חפירות ארכיאולוגיות" בשילה, עשה ב"ח שאי מנהיג ד"ש, ייגאל ידן, כל שכן יכולתו כדי שמתנחלי שילה יישארו במקום. לידן יש עדיין שליטה מלאה בענף הארכיאולוגיה בישראל, והמוסדות הארץ-ישראלים, שדנו השבוע בהצעת הממשלה להקים מחנה חופרים בשילה, עשו זאת למרות שכל ארכיאולוג יודע כי תל-שילה נחפר כבר בשיטתיות ועד תום, ואין מה לחפש בו. אבל כדי לעזור למנחם בגין מוכן סגנו לרמות, להעמיד פנים שד"ש מתנגדת להתנחלות בשילה. להעלים מן הציבור את העובדה כי תל-שילה כבר נחפר, ולדאוג כי נאמניו במוסדות הארץ-

שרידי חפירות שילה, כשברקע מחנה המתנחלים

התורמית הארכיאולוגית

עשרה ימים, החליטה לא לפסול אותה, אלא לדון בה לגופה, כשתוגש הבקשה כמקובל: עם תוכנית חפירות, עם תקציב ועם שם של ארכיאולוג מוסמך שינהל את המישלחת.

איזה עובדות חדשות נודעו לארכיאור-לוגים בשבועיים האחרונים? האם התברר להם, לפתע, כי רומו כל השנים וחפירות שילה לא היו ולא נבראו? או, אולי, התברר להם כי חופרי שילה בעבר היו חובבנים שלא ידעו איך לחפור ומה לחפש? לא דובים ולא חרסים. תחילה הם חשבו, על סמך עמדות ד"ש, שייגאל ידן מתנגד להתנחלות הארכיאולוגית, אחר-כך גילו כי ידן תומך בתוכנית כדי לעזור לבגין, וכיוון שידן הוא עדיין בעל הדעה המכרעת בעולם הארכיאולוגיה הישראלי, שינו לפתע גדולי הארכיאור-לוגים את דעתם והצטרפו לתומכי הקנוניה הממשלתית.

כך, הודות לייגאל ידן, שפעל בניגוד לעמדת ד"ש, הסכימו מוסדות המדע לתת יד לפוליטיזציה של הארכיאולוגיה. אך תומכי החפירות טרם התגברו על בעיה קשה אחת: למצוא ארכיאולוג שיסכים לעמוד בראש המישלחת המדומה, ד"ר משה כוכבי, ראש המכון לארכיאולוגיה באוניברסיטת תל-אביב, עסוק בחפירות באפק. הארכיאולוג היחידי הבא בחשבון, מבחינת גוש'אמונים, הוא יצחק בית-אריה. עתה מופעלים עליו לחצים, כדי שיסכים לעמוד בראש המיבצע.

גם בין הארכיאולוגים החלה התארגנות של אלה הסבורים שהחפירות בשילה הן פוליטיזציה של המדע. הם מכינים עתה גילוי-דעת נגד החפירות ומחתימים עליו את עמיתיהם.

המימשל הצבאי בגדה המערבית וידוע כתומך נלהב של גוש'אמונים. ביוזמתו פנה תחילה שר החינוך והתרבות, זבולון המר, לאגף העתיקות וביקש כי ימנו ארכיאולוג שיפקח על החפירות בשילה.

איצטלה

של חופרים

ה חוק מחייב כי כל חפירה ארכיאולור-גית תבוצע בפיקוח של ארכיאולוג, תקבל רשיון ממשלתי ואישור המועצה ל-ארכיאולוגיה. אילו היה אגף העתיקות נענה לבקשת השר, היה הדבר מאפשר לממשלה להעשות על המתנחלים איצטלה של חופרי-ים, בפיקוחו של יבין, אולם מנהל אגף העתיקות, אבי איתן, גילה אומץ-לב והודיע כי איש מעובדיו לא ישתתף בעבודות בשילה, שכן תפקיד האגף לפקח על חפירות של ארכיאולוגים ולא להשתתף בהן. להמר לא היתה ברירה, והוא פנה למועצה לארכיאולוגיה בבקשה כי תאשר את החפירות בשילה.

בשלב זה יצאו בפומבי מרבית הארץ-ישראלים נגד החפירות. יו"ר המועצה ל-ארכיאולוגיה, הפרופסור בנימין מזר, תקף את רעיון המישלחת בשילה, ואברהם בירן, שהיה מנהל אגף העתיקות לפני אבי איתן, אף פירסם מכתב בהארץ בגנות ההתנחלות הארכיאולוגית. האות הבולט ביותר לעמדת הארכיאולוגים היו הופעותיו של יוסף אבירם, מזכיר החברה לחקירות ארץ-ישראל ועתיקותיה, שהוא גם מנהל המכון לארכיאולוגיה באוניברסיטה העברית בירושלים. לפני שלושה שבועות, בר-קונגרס הארכיאולוגי, הוא התבטא בגלוי נגד רעיון החפירות בשילה.

הנה, תוך שבועיים חל מיפנה קיצוני בדעות שלושת הארכיאולוגים אלה, שהם מהאישים הקובעים במועצה הארכיאולוגית, המועצה, שדנה בבקשת השר-המר לפני

דוח הארכיאולוגיה. ארכיאולוג אחד ויחיד השתתף מלכתחילה באופן פעיל, יחד עם גוש'אמונים, באירגון קנוניית ההתנחלות בשילה. זהו זאב יבין, סגן מנהל אגף העתיקות במישור החינוך והתרבות, יבין, שהיה בשנות ה-50 מנאמניו הקנאים של ד"ר אלדד-שייב, נכלא אז באשמת השתייכות ל"מחתרת צריפין", שפוצצה את השגרירות הסובייטית וגרמה לניתוק היחסים הראשון בין ישראל וברית-המועצות. עתה הוא משמש קצין ארכיאולוגיה של

אולוגים יאשרו את הצעת הממשלה לארץ-ישראל של שילה. האנציקלופדיה לחפירות ארכיאולוגיות בארץ-ישראל, בהוצאת החברה לחקירות ארץ-ישראל ועתיקותיה, כוללת גם את הערך "שילה" (בעמ' 548-546). מסתבר כי החפירות הראשונות נערכו במקום בשנת 1915, על-ידי ארכיאולוג בשם שמידט. הוא חפר במקום בצורה שיטתית גם בשנים 1929-1926. מישלחת דנית חזרה למקום בשנת 1958, כדי להשלים

המימצאים כדי ממגורה מן התקופה הישראלית, שנמצאו בחפירות שילה על-ידי המשלחת הדנית שנעזרה בארכיאולוג הנודע אולברייט. המישלחות שחפרו במקום גילו מימצאים מתקופת ההתנחלות שקדמה לכיבוש שילה על-ידי הפלישתים ושריפתה, וכן מימצאים חשובים מן התקופות שאחרי חורבן הבית.